

МАТЕРІАЛИ
IV з'їзду спеціалістів
з соціальної медицини
та організаторів охорони
здоров'я

Том 1

Київ-Житомир

2008

*Міністерство охорони здоров'я України
Український інститут стратегічних досліджень
Управління охорони здоров'я Житомирської облдержадміністрації
Житомирський інститут медсестринства*

МАТЕРІАЛИ
***IV з'їзду спеціалістів з соціальної медицини
та організаторів охорони здоров'я***

Том 1

***23–25 жовтня 2008 року
м. Житомир***

УДК 614.2(477)(063)

Матеріали IV з'їзду спеціалістів з соціальної медицини та організаторів охорони здоров'я, 23-25 жовт. 2008 р., м. Житомир / відп. ред. Г. О. Слабкий. – Київ-Житомир, 2008. – Т. 1. – 212 с.

Редакційна колегія: Дудіна О.О.
Істомін С.В.
Кривенко Є.М.
Кризина Н.П.
Ситенко О.Р.
Толстанов О.К.
Ціборовський О.М.
Чепелевська Л.А.
Шатило В.Й.
Шевченко М.В.

Видається за редакцією Слабкого Г.О., доктор медичних наук, професор

Комп'ютерна верстка Степанова І.І., Іщенко Н.О.

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського інституту стратегічних досліджень МОЗ України (протокол № 70 від 26.08.08 р.)

Видання розраховано на організаторів охорони здоров'я та науковців, що працюють у сфері соціальної медицини

© **Міністерство охорони здоров'я України
Український інститут стратегічних досліджень
Управління охорони здоров'я Житомирської
облдержадміністрації
Житомирський інститут медсестринства, 2008**

ЗМІСТ

<i>Агарков В.И., Грищенко С.В., Северин Г.К., Агарков А.В., Семикоз Е.А.</i> Социолого-психологический анализ некоторых проблем здравоохранения Украины: оплаты труда, лекарственного обеспечения, техноёмкость, технологичность	6
<i>Агарков В.И., Грищенко С.В., Северин Д.Г., Цандур Н.В., Цыганкова М.В., Абакумова А.В., Лихобабина О.А., Пивнева Т.И.</i> Современные закономерности формирования заболеваемости населения Донецкой области гипертонической болезнью.....	10
<i>Айстраханов Д.Д., Курчатова Г.В., Попова Л.О.</i> Методичні підходи до прогнозування показників здоров'я населення на базі моделі ARIMA	15
<i>Бухановська Т.М.</i> Фактори впливу на здоров'я дітей шкільного віку великого промислового міста (за даними анкетування школярів)	21
<i>Вайсберг Ю.Р., Асташкіна Л.П., Бенедичук Ю.В.</i> Досвід впровадження сучасних ефективних перинатальних технологій в Житомирському обласному центрі охорони здоров'я матері і дитини	23
<i>Владимирський А.В., Климовицький В.Г., Дорохова О.Т., Климовицький Ф.В., Попов С.В.</i> Розробка навчального модуля «Телемедицина в травматології й ортопедії» для адаптуємої навчальної програми з телемедицині ISfTeH	28
<i>Голубчиков М.В., Коваленко О.С., Кривенко Є.М., Осташко В.Г.</i> Застосування інформаційних технологій у медичній статистиці	32
<i>Горачук В.В.</i> Організаційні аспекти профілактики і подолання професійного «вигорання» медичних працівників	36
<i>Гордійчук С.В.</i> Особливості антропометричних та соматотипологічних показників фізичного розвитку студентів Житомирського інституту медсестринства	40
<i>Дімова В.Ф., Данько С.М., Маслюк Н.Є.</i> Про систему контролю та оцінки якості лікувально-діагностичного процесу в Житомирському обласному медико-консультативному діагностичному центрі	45
<i>Дудіна О.О., Моїсеєнко Р.О., Бринь Г.О., Валієв О.А.</i> Актуальні питання впровадження принципів доказової медицини в діяльність закладів служби охорони здоров'я матері і дитини	49
<i>Жилка Н.Я.</i> Служба охорони материнства: досягнення, проблеми та перспективи	60
<i>Завгородняя Л.И.</i> МСЧ ОАО “Мотор Сич” – лечебное учреждение нового типа	67

<i>Караченцев Ю.І., Козаков О.В., Кравчун Н.О., Левченко Т.П.</i> Стан ендокринологічної служби в східних областях України та напрямки подальшого його розвитку	72
<i>Клименко В.І.</i> Ефективність психотерапії в системі медичної допомоги кардіологічним хворим	76
<i>Климовська Л.О.</i> Соціально-гігієнічні проблеми організації харчування дітей інтернатних закладів	82
<i>Корецький В.Л., Орлова Н.М.</i> Організаційно-правова реструктуризація первинної ланки медичної допомоги	85
<i>Корнацький В.М., Ревенько І.Л.</i> Проблеми здоров'я та подовження тривалості життя населення України	90
<i>Кочет О.М., Кульчицька Т.К.</i> Інноваційні розробки з охорони здоров'я у закладах та установах МОЗ України у 2006 і 2007 рр.	97
<i>Лазоришинець В.В., Банчук М.В., Слабкий Г.О., Волинкін І.І.</i> Науковий аналіз результатів обстеження якісних характеристик керівних кадрів охорони здоров'я	105
<i>Лобас В.М.</i> Програмно-цільове планування в охороні здоров'я – важливий управлінський навик керівників медичних закладів	109
<i>Мажак І.М.</i> Сімейна медицина як оптимальна форма підтримки сім'ї у здоров'ї та хворобі	112
<i>Моїсеєнко Р.О., Рааб Мартін, Солодаренко А.Г., Цихонь З.О.</i> Роль міжнародних проектів технічної допомоги в охороні здоров'я матерів та дітей на прикладі Україно-Швейцарського співробітництва	117
<i>Москаленко В.Ф., Грузєва Т.С.</i> Нові виклики громадському здоров'ю	122
<i>Москаленко В.Ф., Грузєва Т.С., Галієнко Л.І.</i> Пріоритетні напрями зниження передчасної смертності населення України	126
<i>Рингач Н.О., Балакірєва О.М.</i> Що заважає учнівській молоді відчувати себе здоровими?	129
<i>Ринда Ф.П., Янченко С.М.</i> Актуальні питання діяльності центрів здоров'я України	136
<i>Ринда Ф.П.</i> Медико-соціальні аспекти алкогольної проблеми в Україні	140
<i>Сабо Я.</i> О реформировании здравоохранения в Венгрии	144

<i>Северин Г. К.</i> Диспансеризація онкологічних хворих як запорука попередження та своєчасного лікування злоякісних новоутворень	150
<i>Сергиєни Е.В.</i> Современные организационные формы совместной работы медико-социальных экспертных комиссий и лечебно-профилактических учреждений по медицинской реабилитации инвалидов	154
<i>Слабкий Г.О., Горбенко О.В.</i> Застосування засобів / методів планової контрацепції в Україні	157
<i>Слабкий Г.О., Юрченко О.В.</i> Характеристика епідемії ВІЛ-інфекції в столиці та організація міжсекторальної протидії її розвитку	161
<i>Солоненко І.М., Рожкова І.В.</i> Сучасні суспільні вимоги щодо підготовки керівників у сфері охорони здоров'я в Україні	165
<i>Толстанов О.К., Гусак О.Я., Торбас О.М., Хренов М.В.</i> Запровадження лікарського формуляра в Житомирській області	167
<i>Толстанов О.К., Торбас О.М., Хренов М.В., Тищик Л.О.</i> Здоров'я сільського населення – пріоритетний напрямок сучасної медицини	172
<i>Ціборовський О.М.</i> Роль українських лікарів у становленні соціальної медицини і охорони громадського здоров'я: імена і факти	178
<i>Шатило В.Й., Васьков К.С., Жовнерчук В.Р., Свиридчук В.З.</i> Використання комп'ютерних тестів та навчальних алгоритмів практичних навичок в освітній діяльності Житомирського інституту медсестринства	185
<i>Шевченко М.В., Істомін С.В.</i> Аналіз національного законодавства держав – членів ЄС, СНД та країн Північної Америки з питань організації медичного обслуговування населення та регламентації діяльності закладів охорони здоров'я	189
<i>Шпита О.О.</i> Розмежування обсягів медичної допомоги населенню з приводу інфекційних та паразитарних хвороб між сімейним лікарем та лікарем-інфекціоністом	193
<i>Шутов М.М., Ткачева Е.Л., Вовк С.М.</i> Новый подход к механизму распределения государственного бюджета здравоохранения	199
<i>Ярош Н.П.</i> Державні завдання щодо розвитку стандартизації у сфері охорони здоров'я України	202
<i>Ярош Н.П., Лупей-Ткач С.І., Валієв О.А.</i> Стан стандартизації медичної допомоги в Україні	207

Г. О. Слабкий, О. В. Горбенко (Київ)

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ / МЕТОДІВ ПЛАНОВОЇ КОНТРАЦЕПЦІЇ В УКРАЇНІ

Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України

Представництво «Гедеон-Ріхтер» в Україні

Протягом останніх п'яти років (2003–2007 рр.) в Україні мала місце незначна динаміка в застосуванні жінками фертильного віку засобів/методів планової контрацепції (ПК), що визначалось середньорічним приростом цього показника на 1000 жінок фертильного віку в 0,43%. Це пояснюється взаємно протилежною динамікою застосування засобів гормональної контрацепції (ГК) та внутрішньоматкових контрацептивів (ВМК). Середньорічний приріст показника застосування засобів ГК складав 12,3%, в той час як показник застосування ВМК (кількість введених кожного року ВМК) знижувався щороку в середньому на 8,62%.

За п'ять років в Україні на 1,57% зменшилось абсолютне число жінок фертильного віку, що в цілому характеризується змінами вікової структури населення із поступовим збільшенням питомої ваги населення старших вікових груп. При цьому абсолютне число застосованих циклів ГК протягом цього періоду збільшилось на 53,25%, в той час як абсолютне число введених протягом року ВМК зменшилось на 31,82%. При перерахунку загального числа жінок фертильного віку, які протягом року використовували засоби/методи ПК, цей показник за п'ять років (2003–2007 рр.) був фактично без динаміки, його приріст склав 0,09%. Питома вага жінок фертильного віку, які протягом року регулярно використовували засоби/методи ПК за п'ять років збільшилась з 2,77% до 2,82%, тобто на 1,69%. З огляду на цикловий фактор, який для ВМК в середньому характеризується як 1 введений внутрішньоматковий засіб на період 3,5 року, питома вага жінок фертильного віку, в матці яких на кінець кожного року знаходився ВМК, становила протягом 2002–2006 рр. від 13,83% до 14,51%, причому цей показник мав тенденцію до зниження. Динаміка абсолютних та відносних показників використання засобів/методів ПК за період 2003–2007 рр. показана в таблиці 1.

Таблиця 1. Динаміка показників використання засобів/методів ПК (2003–2007 рр.)

Показник	Рік				
	2003	2004	2005	2006	2007
Число жінок фертильного віку	12 542 397	12 515 654	12 491 675	12 415 113	12 345 054
Число застосованих циклів ГК	1 697 400	2 196 013	2 204 652	2 548 962	2 601 232
Число введених ВМК	217 450	185 728	182 783	157 943	148 254
Число жінок фертильного віку, які користувались протягом року ГК	130 569	168 924	169 589	196 074	200 095
Число жінок фертильного віку, які користувались протягом року методами ПК	348 019	354 652	352 372	354 017	348 349
Питома вага жінок фертильного віку, які користувались протягом року методами ПК	2,77%	2,83%	2,82%	2,85%	2,82%

Дослідженням доказано, що показники застосування ГК та ВМК на 1000 жінок фертильного віку мали взаємо протилежну динаміку, а в 2004 р. вони зрівнялися між собою („точка перехресту”).

Зміни показників застосування засобів ГК та ВМК кожного наступного року по відношенню до попереднього показані в таблиці 2.

Таблиця 2. Зміни показників застосування засобів ГК та ВМК кожного наступного року по відношенню до попереднього

Динаміка	2003–2004	2004–2005	2005–2006	2006–2007
Зміна показника застосування ГК	29,65%	0,59%	16,33%	2,63%
Зміна показника застосування ВМК	-14,41%	-1,40%	-13,06%	-5,60%

Показники застосування засобів ГК та ВМК змінювались кожного року нерівномірно. Найменших змін ці показники зазнали у період 2004–2005 рр., найбільших – у період 2003–2004 рр. Як вже зазначалось, ці зміни мали взаємно протилежний характер.

Від’ємна динаміка показника застосування ВМК протягом 2003–2007 рр. може бути пояснена наступними факторами. По-перше, в якості засобу попередження небажаної вагітності звичайні ВМК (які мають в складі метал або пластик) з кожним роком призначаються все менше, оскільки їх застосування не рекомендується у разі хронічних запальних процесів внутрішніх статевих органів або наявності ППСШ. Захворюваність на цю патологію серед жінок фертильного віку неухильно зростає з кожним роком. По-друге, відіграє роль демографічний фактор, коли, з одного боку, має місце збільшення показника народжуваності і, відповідно, числа жінок фертильного віку, які не бажають використовувати ВМК як довготривалий засіб контрацепції, а з іншого – зменшується абсолютне число жінок старшого репродуктивного віку, які тривалий час використовували ВМК як засіб контрацепції і яким цей засіб з різних причин було видалено (гінекологічна патологія, менопауза, закінчення терміну перебування ВМК в порожнині матки та відмова від введення нового ВМК тощо). Протягом 2003–2007 рр. абсолютна кількість жінок фертильного віку, які мали в порожнині матки ВМК, зменшилась на 163 259, або на 8,73%. По-третє, має місце фактор заміщення ВМК іншими методами/засобами контрацепції, щодо яких жінки фертильного віку стають більш обізнаними та прихильними.

Слід зазначити, що виняток становлять гормонвмісні ВМК (ЛНГ-ВМК, зареєстрований в Україні в 2003 р.), які стали набувати популярності серед акушерів-гінекологів у великих містах з 2004 р. У 2005 р. з всіх введених ВМК питома вага ЛНГ-ВМК становила 0,87%, в 2006 р. – 2,02%.

Серед всіх засобів гормональної контрацепції, які зареєстровані в Україні і призначені для жінок фертильного віку (монофазні та трифазні КПК, ПТП, КІК, ЧПК, нашкірний пластир та вагінальне кільце), найбільшій популярності набули монофазні КПК, питома вага яких в 2007 р. порівняно з 2003 р. зросла на 27,56%, переважно за рахунок зменшення питомої ваги трифазних КПК. В 2007 р. сукупна доля монофазних та трифазних КПК, що були застосовані в Україні, склала 96,64%.

На рисунку показано динаміку застосування жінками фертильного віку ГК та ВМК протягом 2003–2007 рр. Слід зазначити, що число жінок фертильного віку, яким протягом року були введені ВМК, за період 2003–2007 рр. зменшилось на 69 196, в той час як число

жінок фертильного віку, які протягом року використовували методи ГК, за цей період збільшилось на 69 526, тобто мала місце рівна, але взаємопротилежна динаміка застосування ГК та ВМК, які складають в сукупності ПК.

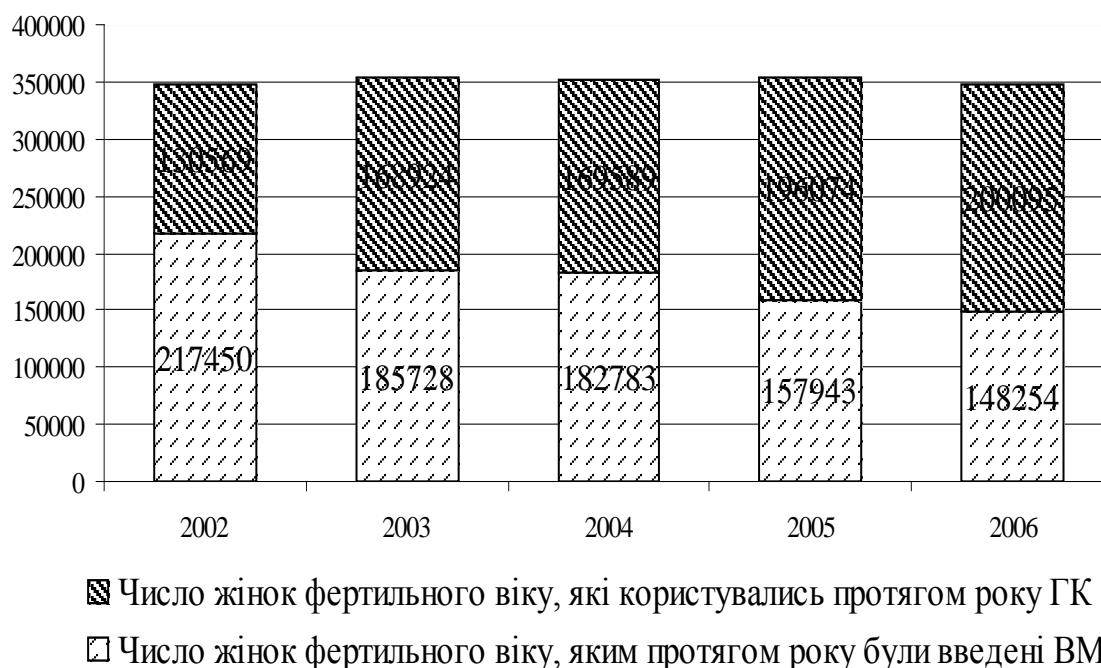

Рис. Динаміка використання жінками фертильного віку методів ГК та ВМК (абс., 2003–2007 рр.)

На адміністративних територіях України оцінка використання жінками фертильного віку методів ПК була проведена в 2003 та 2006 рр. Динаміка цього показника на адміністративних територіях України мала різний характер. Від’ємна динаміка та зниження відносного показника використання ПК на 1000 жінок фертильного віку в 2006 р. по відношенню до 2003 р. мала місце в м. Києві (-23,72), Вінницькій (-12,08), Луганській (-5,05), Миколаївській (-3,66), Запорізькій (-2,08), Донецькій (-2,0), Харківській (-1,88), Волинській (-0,82), Київській (-0,15) областях. В цілому по Україні цей показник в 2006 р. зменшився на 0,12. Найбільша позитивна динаміка використання ПК в 2006 р. порівняно з 2003 р. мала місце в м. Севастополі (48,74), Чернігівській (8,83), Полтавській (7,27), Черкаській (7,04) та Житомирській (6,18) областях.

На кожній з адміністративних територій України динаміка застосування засобів ГК жінками фертильного віку в 2003 та 2006 рр. мала різний характер. У 2006 р. порівняно з 2003 р. динаміка відносного показника застосування засобів ГК на 1000 жінок фертильного віку була від’ємною в м. Києві (-19,69), Вінницькій (-3,9), Луганській (-1,95), Донецькій (-1,04) та Миколаївській області (-0,25), що характеризує від’ємну динаміку показника використання ПК на цих адміністративних територіях України. Найбільш позитивна динаміка застосування засобів ГК в 2006 р. по відношенню до 2003 р. мала місце в м. Севастополі (50,01), Чернігівській (12,96), Хмельницькій (11,26),

Чернівецькій (10,32) та Черкаській (8,56) областях. В цілому по Україні динаміка застосування засобів ГК на 1000 жінок фертильного віку є позитивною (2,71).

В ході дослідження встановлено, що у Волинській, Запорізькій, Київській та Харківській областях динаміка використання ПК у 2006 р. порівняно з 2003 р. має від'ємний характер, в той час як динаміка застосування засобів ГК на 1000 жінок фертильного віку на цих адміністративних територіях є позитивною (Волинська область – 3,51; Запорізька область – 2,92; Київська область – 2,04; Харківська область – 3,18). Така невідповідність може пояснюватись більш вираженим зниженням числа жінок фертильного віку, яким протягом року були введені ВМК, у 2006 р. порівняно з 2003 р., і ця від'ємна динаміка в застосуванні ВМК домінувала над позитивною динамікою застосування засобів ГК на вказаних адміністративних територіях. Аналогічна ситуація мала місце в цілому по Україні, що позначилося на від'ємній динаміці використання ПК на 1000 жінок фертильного віку (28,34 – в 2003 р.; 28,22 – в 2006 р.).

При оцінці співвідношення застосування засобів ГК та ВМК на 1000 жінок фертильного віку в 2006 р. більшість адміністративних територій України демонстрували перевагу використання засобів ГК над ВМК. Найбільша перевага застосування засобів ГК над ВМК мала місце в м. Севастополі, м. Києві та АР Крим (відповідно в 11,14 разу, 6,66 разу та 2,17 разу). Застосування ВМК перевищило застосування засобів ГК на 1000 жінок фертильного віку в Івано-Франківській (в 2,88 разу), Сумській (в 1,62 разу), Тернопільській (в 1,6 разу), Вінницькій (в 1,5 разу), Одеській (в 1,3 разу) та Житомирській (в 1,21 разу) областях.

Таким чином, при аналізі застосування жінками фертильного віку засобів ПК в Україні за період 2003–2007 рр. можна зробити висновок, що сукупний показник застосування ПК не зазнав змін за рахунок взаємо протилежних динаміки застосування засобів ГК (збільшення) та динаміки застосування ВМК (зменшення). На різних адміністративних територіях України за період 2003–2006 рр. динаміка застосування засобів ПК мала не тільки позитивний, але й від'ємний характер.